

Beszámoló a Tej Terméktanács 2009. évi munkájáról

Az elmúlt évben a Küldöttközgyűlés 1 alkalommal ülésezett és 12 határozatot hozott, míg az Elnökség a megtartott 5 ülésén 23 határozatot hozott.

A Tej Terméktanács működését a tagdíj bevételből finanszírozza, amely 2000. május 1-től 0,03 Ft/liter, illetve kilogramm volt. Jelenleg, azaz 2009. július 1-től 0,025 Ft/kilogramm az Alapszabályban meghatározott alapra vetítve. A Küldöttközgyűlés döntött az éves tagdíj minimumról, mely 2.000 Ft, illetve a maximumról is, amely 4 millió forint 2009. július 1-től. A kereskedőkre vonatkozó sávós tagdíjfizetési kötelezettség 2009. július 1-el harmonizálásra került, azaz a minimum érték 100.000 Ft/év, míg a maximum 4 millió forint/év forgalom arányos fizetési kötelezettségre módosult. Több, a tejágazatba szállító cég, szervezet jelezte, hogy pártoló tagként szeretne a Terméktanács munkájába bekapcsolódni, így került sor e státusz Alapszabályban történő rögzítésére. A pártoló tag esetében az éves tagdíj legalább 100.000 Ft, de legfeljebb 4.000.000 Ft, attól függően, hogy a forgalmazási köre országos vagy regionális.

A terméktanácsi tagság alakulása

Státusz	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Termelők				
- társas	501	476	418	394
- magán	5 891	5 592	4 361	4 212
Gyűjtő üzemeltető	250	250	255	255
Feldolgozó	36	36	41	57
Kereskedő	7	7	7	6
Összesen	6 685	6 361	5 082	4 924

Az egyéni kvóták alakulása a jelentett teljesítésekkel

Időszak	2004/2005.	2005/2006.	2006/2007.	2007/2008.	2008/2009.
	e. tonna	e. tonna	e. tonna	e. tonna	e. tonna
Beszállítási kvóta	1.809,0	1.832,0	1.862,0	1.856,0	1.850,0
Jelentett teljesítés	*1.454,0	1.580,0	1.551,6	1.666,8	1.567,1
Közvetlen értékesítési kvóta	25,0	23,0	61,2	53,5	54,8
Jelentett teljesítés	24,0	19,0	46,4	52,0	49,6

*A teljesítés csak 11 hónapot takar a május 1-i csatlakozás miatt. Forrás: MVH.
Jelentett teljesítés = az MVH felé havi, illetve éves jelentési kötelezettséggel tartoznak a felvásárlók és a termelők. Az adat tartalmazza a felvásárlók által éves szinten a termelőktől átvett tejet, a közvetlen exportot és a közvetlenül fogyasztóknak értékesített tej mennyiségét is.

A tejágazati válság kialakulása, kezelése

A 2009-es év a tejágazat válságévének tekinthető és ez az Unió szereplőire is igaz. A válság kialakulásáért elsődleges felelősség terheli az Uniót, akik téves piaci prognózisokkal, a tejkvóták emeléséről szóló döntéssel, a kvóta 2013-as eltörlésével, a túlfeszített környezetvédelmi előírásokkal rendkívül hátrányos helyzetbe hozták az ágazatot. A 2008. nyár közepétől több országban lezajlott demonstrációk ellenére is csak későn, 2009. januárjában hozott Brüsszel részleges intézkedéseket (tejpor-, vaj intervenció, tejtermékekre vonatkozó export visszatérítések visszaállítása), ezek azonban messze nem elegendők a tejjiaci válság kezelésére.

Gráf miniszter úr elismerte, hogy az agráriumon belül a tejágazat termelői vannak a legnehezebb helyzetben, ezért 2009. január 21-én mintegy 2,5 milliárd forintos intézkedési csomagot jelentett be, amely az alábbi intézkedéseket tartalmazta:

- 1, Hatósági díjak alól mentesítés.
- 2, Csoport mentesség az állatbetegségek megelőzésére.
- 3, Kereskedelmi de minimis támogatás a feldolgozóknak 200.000 EUR/vállalkozás.
- 4, Iskolatej program bővítése a bruttó ár alapján meghatározott támogatással.
- 5, A tej és tejtermék fogyasztás ösztönzésre 50-100 millió forint elkülönítése.
- 6, Az áruházláncokkal megállapodás, vagy törvényi úton történő szabályozás.
- 7, Komplex élelmiszerbiztonsági ellenőrzések kezdeményezése.
- 8, Segélyezési programba a tej és tejtermékek kerüljenek be 2,1 M EUR értékben.

Az FVM kezdeményezte az intervenciók ár és mennyiségek felülvizsgálatát, valamint a kvóta alapú támogatás 50 %-os emelését, de a brüsszeli válasz értelmében erre leghamarabb 2010-ben nyílik lehetőség.

A Tej Terméktanács Elnöksége 2008. nyarán döntött a Demonstrációs Bizottság felállításáról, amely 2008-2009. években több alkalommal szervezett demonstrációt áruházláncok, az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőtények budapesti székhelye, valamint az FVM elé. A demonstrációk szervezését, lebonyolítását aktívan támogatta a MOSz, MAGOSz, MÁSz és a Tej Terméktanács. A demonstrációk hatására több tárgyalásra került sor a Bizottság és Miniszter úr részvételével, amelyek minden esetben a tejágazati válság kezelését célozták.

Az elmúlt évben nyolcszor ülésezett a Tej, Tejtermék Termékpálya Bizottság is, amelynek feladata volt a termékpálya segítségét szolgáló megoldások és azok jogszabályi háttérének megteremtése. A válsággal foglalkozott a Mezőgazdasági Bizottság albizottsága is, 2009. március 18-i ülésén, ahol az FVM és a Terméktanács is képviseltette magát. A Bizottság Elnöke ígéretet tett arra, hogy kiemelten fogják kezelni a tejágazati válság kérdését.

A januárban meghirdetett intézkedések messze nem voltak elegendők a tejágazati válság kezelésére, ezért további Uniós és nemzeti támogatások kidolgozása kezdődött, de ezek zöme csak 2010-ben érezheti hatását. Ezek az alábbiak:

- SAPS top up a termeléstől elválasztott, történelmi bázis kvóta alapú támogatás, 8,30 Ft/kg előrehozott kifizetés 2009. októberében. A következő évi támogatás kifizetésére legkorábban 2010. december 1-én kerül sor.
- A 73/2009/EK tanácsi rendelet 68. cikkében foglalt támogatási lehetőségek vonatkozásában a támogatás alapja „Az értékesített tej mennyisége (beleértve a közvetlenül értékesített tej, illetve az exportra kerülő tej mennyiségét is)”

A támogatás mértéke a 2013-as bruttó nemzeti támogatás 3,5 %-a, amely 46,2 M EUR, ez az árfolyam változás függvényében 12,0-12,5 Mrd HUF, ami tejágazati támogatásként kerül kifizetésre, várhatóan 2011-től.

- Az „Új kihívások-gazdaság élénkítő csomag” keretében a tejágazat szerkezetátalakítása jogcímen, elsődlegesen állatjóléti intézkedésekre a forrás 48,3 M EUR, amely cca. 12,5-13,5 Mrd HUF. Ennek alkalmazására csak 2011-2012-ben kerülhet sor. Brüsszel bár jóváhagyta, de az írásos megerősítés nem érkezett meg.
- Uniós kasszából 3,57 M EUR, azaz 99,2 M HUF tejágazati támogatásra. A 2008/2009. kvótaévben értékesített tej mennyisége után kerül kifizetésre június 30-ig.
- Átmeneti termelői de minimis támogatás 15.000 EUR, azaz 4 M HUF 2008. január 1. és 2010. december 31. közötti időszakra.

Termelés, felvásárlás

Tehénállomány, tejtermelés, felvásárlás, ár és támogatás alakulása

Időszak	Tehénállomány	Termelt tej	Felvásárolt tej	Átlagár	Kvóta támogatás
Év	Ezer darab	Millió liter	Millió liter	Ft/liter	Ft/liter ¹ Ft/kg ²
2006.	326*	1 795,6	**1 242,8	63,85	8,10 ²
2007.	322*	1 800,0	**1 161,9	72,50	8,07 ²
2008.	325*	1 792,0	**1 129,1	83,68	8,03 ²
2009.	312*	1 702,0	**1 004,2	61,92	8,10 ²

*A tehenállomány tartalmazza a tejelő, a kettőshasznú és a húshasznú állatokat.

**Az adatot nem szolgáltatók beszámításával 2006. év (becslés) 1.395 M liter, azaz 1.437 e tonna, 2007. év (becslés) 1.388 M liter, azaz 1.430 e tonna, 2008. év (becslés) 1 362 M liter, azaz 1 400 e tonna és 2009. év (becslés) 1 250 M. liter, azaz 1 290 e. tonna.

Forrás: KSH a tehenállomány és a termelt tej vonatkozásában.

Tej Termék Tanács a felvásárolt tej, átlagár vonatkozásában.

A tej felvásárlási átlagára folyamatosan emelkedett 2008. januárjáig, amikor is elérte a 95,15 forintot és az elemzések is tartósan magas tejfelvásárlási árat prognosztizáltak. Ennek ellenére ezen időponttól a tej felvásárlási ára folyamatosan csökkent és 2009. januárjában már csak 65,67 Ft/kg volt. Az ár 2009. júliusára elérte a történelmi mélypontot az 54,63 Ft/kg átlagárral. Ezt követően lassú emelkedés volt tapasztalható, de decemberre még így sem érte el a 65 forintos kilónkénti árat. Az év során a tejtermelők 15-25 forint veszteséget voltak kénytelenek elkönyvelni minden értékesített tej kilogramm után.

Értékesítés, kül- és belpiac

A hazai alapanyagból előállított tej és tejtermék belpiaci értékesítése évről-évre csökkent, 2009-ben a csökkenés mértéke 3,5 % volt. A fogyasztói tej értékesítésben 6 %-os, az érlelt sajt és a túró kategóriában 5 % volt a csökkenés.

Sajt, túró export vonatkozásában a termékpálya 1 700 tonnával teljesített többet 2009-ben, amelynek zöme harmadik országba került kiszállításra. Az elmúlt években jelentős mennyiségű nyerstej (tankos tej) került külföldre elhelyezésre. A feldolgozók

által exportált nyerstej mennyiségében mintegy 40 %-os csökkenés volt tapasztalható 2009. évben, de így is meghaladta a 100 ezer tonnát. Az elmúlt években minden korábbinál nagyobb mértékben megindult a termelői közvetlen nyerstej export.

A belföldi – és export értékesítés tej- folyadék és zsír egyenértékben kifejezve

Időszak	Belföldi értékesítés		Export értékesítés	
	Folyadék	Zsír	Folyadék	Zsír
	Millió liter	Tonna	Millió liter	Tonna
2006.	948,9	38 862	309,7	10 800
2007.	801,6	33 084	328,1	9 097
2008.	791,7	34 331	329,8	7 500
2009.	763,9	34 657	266,4	8 300

Forrás: Tej Terméktanács (saját adatgyűjtés)

A nyers és fogyasztói tejexport főbb piaca

2009. év	Export			mennyiség %
	nettó súly	határparitásos árbevétel		
	tonna	millió HUF	ezer USD	
Összesen	340 476	23 063	114 657	100
Olaszország	186 821	11 757	58 509	55
Románia	61 826	5 394	26 703	18
Szlovénia	22 014	1 605	7 749	6

Forrás: KSH

Az akciós áron beáramló, többségében gyenge minőségű tejtermékekkel már a tejfeldolgozók sem bírják a versenyt. A tejtermékek körében az import nemhogy csökkent volna, hanem több mint ötszörösére nőtt a csatlakozás előtti évhez viszonyítva, dollárban számolva. A fogyasztói tej, a savanyított tejkészítmények és a sajt vonatkozásában óriási az importnyomás és még most is évről évre emelkedik. Hazánk árfolyam politikája is rendkívül kedvező feltételt biztosított az olcsó import beáramlásának, míg a jelentős volumenű exportot bonyolító cégeket sújtotta. Külön említést érdemel az a tény, hogy a 2009. évi tejtermék import több mint 80 %-a a következő négy országból származott Németország (33%), Lengyelország (19 %), Szlovákia (18 %) és Csehország (11 %).

A tej és tejtermék import-export alakulása főbb termékcsopontonként a KSH adatbázisa alapján

Áruosztály	IMPORT			EXPORT		
	2007. év tonna	2008. év tonna	2009. év tonna	2007. év tonna	2008. év tonna	2009. év tonna
0401	123 980	114 189	170 388	273 855	337 776	340 476
0402	6 375	7 099	10 916	2 671	2 981	2 480
0403	34 282	33 853	36 875	22 595	18 146	15 549
0404	9 750	10 188	4 590	43 164	30 764	20 697
0405	5 636	4 419	5 146	1 922	1 304	1 608
0406	39 175	36 235	37 479	11 240	10 841	12 628
Ezer USD	356 637	379 072	333 414	218 204	256 002	194 613

Áruosztályok: **0401** Tej, tejszín nem sűrítve, édesítőanyag nélkül; **0402** Tej, tejszín sűrítve; **0403** Író, aludttej, tejföl, joghurt, kefir, sűrítve is, édesítve, ízesítve; **0404** Tejsavó, m.n.e. természetes tej alkotórészeket tartalmazó készítmény, sűrített; **0405** Vaj és tejből nyert más zsír és olaj; **0406** Sajt és túró

Élelmiszer termékpálya kódex, majd törvényi szabályozás

Hosszas tárgyalássorozat eredményeként a termékpálya szereplői 2009. április 9-én elfogadták a Kódexet, amellyel, illetve az azt aláíró szervezetekkel szemben azonban a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti eljárást indított. Időközben az Országos Kereskedelmi Szövetség jelezte kilépését, így a Kódex végrehajthatatlanná vált. A GVH állásfoglalása szerint a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján törvénysértés nem volt megállapítható, továbbá, mivel előzőek szerint a Kódex jövőbeni alkalmazása is kizárt, a GVH a versenyfelügyeleti eljárást megszüntette.

A Kódex meghíusulásával a törvényi szabályozás került előtérbe, az év végén megjelent a 2009. évi XCV. törvény a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról. A törvény nevesíti a tisztességtelen forgalmazói magatartás eseteit, valamint többek között előírja a kereskedői üzletszabályzat nyilvánosságra hozatalát. Rögzíti az eljárási szabályokat, az eljáró hatóságot (MgSzH) és annak jogosítványait.

Piac- és Termékvédelem

A beszerzési ár alatti értékesítés tárgyában tett bejelentéseinkkel utoljára 2008. év végén értünk el érdemi eredményt, amikor a Penny Market Kft-t 19 M Ft, a Tesco-t 4 M Ft bírsággal sújtotta az MgSzH. A 2009. évi 23 bejelentésünk közül az MgSzH az Auchan-nál állapított meg beszerzési ár alatti értékesítést, amelynek bírsága 225 e Ft volt. A későbbi bejelentéseink elutasításra kerültek. A 798-899 Ft/kg fogyasztói áron értékesített trappista, illetve edami sajtok, valamint a 95-119 forintos 1,5 % zsírtartalmú UHT tej esetében beszerzési ár alatti értékesítést a vizsgálatok nem állapítottak meg. A Kistejjes szabálytalan jelölése tárgyában tett bejelentést bírsággal sújtotta az MgSzH.

Marketing

A tejszínválság kezelésére az FVM 2,5 Mrd forintos támogatási programot hirdetett meg és ebből 145 M forintot biztosított tejágazati marketingre.

Ebből a bruttó összegből 126 M Ft a fogyasztói promóciós programra került felhasználásra, az AMC által kiírt közbeszerzési eljárás útján, amelyet a Havasi:live Ügynökség nyert el. A program része óriásplakát, TV spot, sajtó megjelenés, áruházlánci kóstoltatás (Tesco, Cora), bevásárló kocsi reklám (Spar Csoport, Cora), matrica osztás (Reál). Live programok, mint szimpátia tüntetés és eurobungee (trambulin) a kóstoltatási napokon az üzletek előtt. A promóciós akció a nyereményjáték (tejszív-logó, oválkód gyűjtése) sorsolásával zárult, amelyre 2009. november 12-én került sor, és amelyre 13.400 nevezés érkezett. A promócióhoz kértük a feldolgozóktól, hogy a csomagolóanyagaikon szerepeltessék a tejszív-logót, amely jelenleg 25 terméken szerepel.

A következő marketing programokat 19 M Ft AMC forrásból fedezte a Terméktanács.

A „Tejút. A Te utad az egészséghez!” iskolai edukációs kiállítás 2009. évben Heves, Baranya, Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megye hátrányos helyzetű településeinek iskoláit látogatta meg. Az elért iskolák tanulói létszáma 8 460 fő. Rendhagyó óra megtartására 19 alkalommal került sor, amelyen 2 000 diák vett részt, és tanulta a tej- és tejtermék fogyasztás egészségre gyakorolt kedvező hatását. A Tetra Pak támogatásával 30 000 doboz 0,2 literes tej került kiosztásra az iskolákban. Kiemelt feladat volt az iskolatej program népszerűsítése a hátrányos helyzetű településeken, amelynek keretében 51 települést keresett fel az Ügynökség.

A 2009. évi immár 34. Tej Világnap megünneplésére június 3-án került sor, a rendezvénynek méltó helyszínt biztosított a Várkert Palota, a Budai Vár lábánál. A program hagyományosan színvonalas konferenciával vette kezdetét, amelyet Dr. Máhr András államtitkár úr nyitott meg. A TEJ VILÁG(válság)NAP című konferencián előadást tartott Dr. Tabajdi Csaba, Sirman Ferenc, Dr. Szakály Zoltán és Kovács László. A délutáni sajtótájékoztató a Sajtlovag avatással zárult.

Professzor Szakály Sándor emlékére kiadásra került a „Tej szerepe a humán táplálkozásban” című könyv és CD. A szakma mellett a könyvet orvosok, dietetikusok, oktatási intézmények részére juttattuk el.

A sajtó részére hagyományosan szervezett Média Tej Klub útra október 8-án került sor. A program az Óvártej Zrt. mosonmagyaróvári üzemében tett látogatással kezdődött, majd a Dunakiliti Agrár Zrt. tehenészeti telepén folytatódott, sajtótájékoztatóval zárult. Az évváró sajtótájékoztatóra az utolsó elnökségi ülést követően, 2009. november 26-án került sor.

Egyéb aktivitások

- A 2009. július 1-el érvényes kedvezményes ÁFA kulcs alá nem eső, szakmailag indokolt tejtermékek átsorolását kezdeményeztük, amelyre a PM ígéretét bírjuk, hogy a következő törvénymódosításnál javaslatunkat figyelembe veszik.
- Ukrajna állatorvosi auditot kezdeményezett, a feldolgozók részvételi szándékát továbbítottuk az FVM részére. Az audit a mai napig nem realizálódott.
- A rendkívüli orosz állatorvosi audit hatására több hazai tejfeldolgozó a nem pontosított vállalási elvárások miatt lemondott az oroszországi szállítás lehetőségéről. Az FVM állategészségügyi vezetésének írásos ígéretét bírjuk, hogy az ún. felfüggesztett üzemek érvényes szállítási lehetőség esetén két héten belül újra aktiválásra kerülnek, tehát a szállításnak nem lesz akadálya.
- Tárgyalásokat folytattunk Dr. Süth Miklós és Dr. Bognár Lajos urakkal a termék hamisítások kiszűrésének lehetőségéről, bizonyos Élelmiszerkönyvi módosításokról.
- A Tej Terméktanács szándéknyilatkozatot adott ki az Európai Élelmiszerlánc Parlament – Foodlawment Egyesülethez történő csatlakozásról. Dr. Süth Miklós Úr tájékoztatása szerint az Egyesület szervezésében 2011-ben hazánkban kerülne megrendezésre a tejjel és tejtermékekkel foglalkozó nemzetközi konferencia.

Budapest, 2010. április 16.

Készítette: Bakos Erzsébet